OM/YOO/YOM/jj 9.5.2022

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE 47/2022 vp - yhtiökokousta sekä osuuskunnan ja yhdistyksen kokousta koskevan sääntelyn muuttamiseksi etäosallistumisen helpottamiseksi ja etäkokouksen sallimiseksi

1 Liitynnät hallitusohjelmaan

Etäosallistumisen helpottaminen ja etäkokousten salliminen edistävät osaltaan hallitusohjelman tavoitteita digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomien mahdollisuuksien käyttöön otosta.

Hallitusohjelmassa demokratian kehittämistä koskevana toimenpiteenä (Liite 9) mainitaan yhdistysten jäsenten suorien vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen yhdistystoiminnassa.

2 Sisältö

2.1 Etäkokoukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi **osakeyhtiölakia, asunto-osakeyhtiölakia, osuuskuntalakia ja yhdistyslakia** niin, että **sallitaan kokonaan etänä, ilman kokouspaikkaa pidettävät yhtiökokoukset, osuuskunnan ja edustajiston kokoukset sekä yhdistyksen ja valtuutettujen kokoukset**. Ehdotuksen mukaan etäkokouksen pitämisestä tai sallimisesta on oltava **määräys yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä** (yleensä 2/3 annetuista äänistä ja edustetuista osakkeista).

- Väliaikaisissa laeissa sallittiin vain pörssi- ja First North-yhtiöille (FN-yhtiöt) 100% etäkokoukset. **HE:n siirtymäsäännöksen perusteella pörssi- ja FN-yhtiö voi 2022 loppuun asti päättää etäkokoukset mahdollistavasta yhtiöjärjestysmuutoksesta väliaikaisen lain mukaisesti pelkällä ennakkoäänestyksellä**.
- Käytännössä muutkin yhtiöt, osuuskunnat ja yhdistykset ovat pitäneet etäkokouksia (paikalla osallistumismahdollisuus esim. kokouksen pj:n luona, käytännössä kaikki ovat osallistuneet etänä). Tiedossa on joitakin epäilyjä 2020-2021, joissa etäkokouksen pitämisellä olisi pyritty vaikuttamaan päätösten sisältöön.
- Etä- ja hybridikokouskäytäntöjen, -välineiden ja –osallistumismahdollisuuksien kehitystä seurataan vuosittain ja arvioidaan, onko perusteita luopua yhtiöjärjestys/sääntömääräyksestä (=hallitus voisi päättää etäkokouksesta).

Kaiken kokoisissa etäkokouksiin siirtyneissä asunto-osakeyhtiössä 10%n osakevähemmistö voi vaatia hybridikokousta (=paikalla osallistumisvaihtoehto).

- Paikalla osallistumisvaihtoehto esim. isännöitsijän tai hallituksen puheenjohtajan luona. N. 60%:ssa taloyhtiöistä on 1-10 osakehuoneistoa, joten hyvin suuressa osassa oikeus paikalla osallistumismahdollisuuden vaatimiseen on näissä yhtiöissä yksittäisellä osakkaalla.

2.2 Hybridikokoukset

Täydet osallistumisoikeudet kokouspaikalla ja etänä sisältävien hybridikokousten järjestämisen edistämiseksi ehdotetaan, että tällaisesta kokousvaihtoehdosta säädetään erikseen ja että

yhtiökokous taikka osuuskunnan tai yhdistyksen kokous voi tavallisella **enemmistöpäätöksellä päättää hybridikokousten järjestämisvelvollisuuden sisältävästä yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen muutoksesta**.

Kaikissa yhteisömuodoissa hallitus voi suoraan lain perusteella päättää hybridikokouksen pitämisestä, jollei hybridikokouksia rajoiteta tai kielletä yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä.

- Vastaavasti väliaikaisissa laeissa, joiden perusteella 2020-2022 järjestetyissä kokouksissa tiettävästi yksittäisiä epäilyjä siitä, että asunto-osakeyhtiön osakkaiden ja yhdistyksen jäsenten pyynnöistä huolimatta hallitus ei sallinut etäosallistumista vaikuttaakseen päätöksiin (myös alueellista vaihtelua). Asunto-osakeyhtiöille ja isännöitsijöille alkuvuonna 2022 suunnattujen kokouskäytäntökyselyiden palautteessa ei tullut esiin tällaisia tapauksia.
- Valmistelussa oli esillä vaihtoehto, jossa pörssiyhtiö olisi velvollinen järjestämään hybridikokouksen 10%:n vähemmistön vaatimuksesta. Vaihtoehto ei saanut laajaa kannatusta lausuntokierroksella (suuri osa lausunnonantajista vastusti sitä). Haasteena erityisesti ulkomaisten osakkaiden tunnistaminen kokouksen aikaisessa etäosallistumisessa

Lisäksi vähintään 30 osakehuoneiston asunto-osakeyhtiössä 10%:n osakevähemmistö voi vaatia hybridikokousten järjestämistä (=täysimääräinen etäosallistumismahdollisuus).

- 30 huoneiston yhtiöissä aina ammatti-isännöitsijä, jolla on valmiudet etäosallistumisen tarjoamiseen, etäosallistuvien osakkaiden tunnistaminen helppoa.
- Osakkaiden etäosallistumisvalmiuksissa suuria alueellisiakin eroja, osakehuoneiston arvo ja merkitys osakkaan päivittäisen elämän kannalta on merkittävä, taloudellisesti ja huoneiston käytön kannalta merkittävimmät päätökset tekee yhtiökokous.
- Käytännössä n. 90% mm. asunto-osakeyhtiöiden etäosallistumisesta järjestetään Teamsilla tms. yleisesti käytössä olevalla verkkokokouspalvelulla. Etäosallistumismahdollisuuden voi tarjota myös puhelinyhteydellä.

2.3 Täydet oikeudet sisältävää perinteistä, hybridi- ja etäkokousosallistumista täydentävät keinot

Sääntelyn vähimmäisvaatimuksena olevan täydet oikeudet sisältävän kokousosallistumisen **lisäksi yhtiö, osuuskunta ja yhdistys voi voimassa olevaa lakia vastaavasti tarjota muita keinoja, kuten ennakkoäänestysmahdollisuuden ja mahdollisuuden tehdä kysymyksiä ja ehdotuksia ennen kokousta**. Ennakko-osallistumiskeinojen merkityksen selventämiseksi ehdotetaan, että kokoukseen **etäosallistujana pidetään vain sitä, joka on äänestänyt ennen kokousta tai voi äänestää kokouksen aikana** (ts. ainoastaan kokouslähetyksen seuraamiseen ja ennakkokysymysten tekemiseen oikeutettua ei pidetä kokousosallistujana esim. äänestystilanteessa).

- Käytännössä osa yhtiöistä, osuuskunnista, yhdistyksistä ja liitoista osallistaa osakkaat tai jäsenet ennen kokousta kokousasioiden valmisteluun.
- Tällainen ennakko-osallistaminen on omiaan helpottamaan kokouksen järjestämistä (mm. parantaa ennakoitavuutta) ja lisäämään osallistumisaktiivisuutta.

2.4 Sitova etäosallistumisilmoitus hybridikokoukseen

Osakkaalla tai jäsenellä on oikeus osallistua hybridikokoukseen vain etänä, jos hän on ilmoittanut osallistuvansa näin ja kutsussa on mainittu ilmoitettavan osallistumistavan sitovuudesta.

- Helpottaa kokousvalmisteluita (etukäteen tieto paikalla ja etänä osallistuvien määristä) ja kannustaa järjestämään täydet etäosallistujan oikeudet sisältävän hybridikokouksen).
- Lisäksi väliaikaisia lakeja vastaavasti selvennetään yhdistyksessä kokouskutsuajan laskusääntöä yhdistyksessä, jonka säännöissä määrätään ennakkoilmoittautumisvelvollisuudesta.

2.5. Muut muutosehdotukset

Teknisen häiriön yhteydessä kokouksen puheenjohtajan oikeus keskeyttää kokous ja päättää jatkamisajankohdasta (enintään 10 arkipäivän kuluessa).

- Teknisten häiriöiden lukumäärä voi yleistyä etäosallistumisen yleistyessä. Selventää pj:n asemaa tilanteessa, jossa yhteys osakkaisiin/jäseniin katkeaa.
- Vuoden vaihteen 2021-2022 kyselyvastausten (yhdistykset ja asunto-osakeyhtiöt) mukaan vakavat (päätösten pätevyyteen mahdollisesti vaikuttavat) häiriöt ovat erittäin harvinaisia.

Etäosallistumista helpottava kokouskutsuvaatimuksen täydennys (etäosallistumisen tekninen toteutus).

- Esim. mikä verkkokokousohjelma, kokouslinkki, mahdolliset käyttäjätunnukset ja käyttöohjeet.
- Vastaa hyvää kokouskäytäntöä.

Yhdistyksen sääntömääräyksellä myös suhteellisessa vaalissa avoin äänestys (nykyisin aina suljettu/salainen)

- Yhdistysten ja liittojen tarpeisiin
- Helpottaa etäosallistumisen ja etäkokouksen järjestämistä yleisesti käytetyillä verkkokokouspalveluilla (em. kyselyn vastausten perusteella noin 90%:ia etäyhteyksistä järjestetään Teamsilla).

3. Valmistelu

OM:n Yhteisöllinen kansalaistoiminta –työryhmän mietintö 1/2021 sisälsi mm. ehdotuksen yhdistysten etäosallistumista ja etäkokouksia koskevaksi sääntelyksi. **Ehdotuksia kannatettiin lausuntokierroksella** (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163552).

OM:n Etäkokoukset-työryhmän mietintö 11/2021 sisälsi etäosallistumisen helpottamisen etäkokousten sallimisen osakeyhtiöissä ja asunto-osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa**. Ehdotuksia kannatettiin lausuntokierroksella** (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163907).

HE on valmisteltu työryhmien ehdotusten ja lausuntopalautteen perusteella virkatyönä 1-3/2022. HE-luonnos on esitelty kummankin työryhmän ja Yhteisöllinen kansalaistoiminta –hankkeen seurantaryhmän jäsenille, joille on varattu mahdollisuus kirjallisiin kommentteihin (ei sisältöön vaikuttavaa palautetta).

HE-luonnos annettiin 3/2022 tiedoksi myös Etäkokoukset-työryhmän kuulemille sidosryhmille ja kummastakin mietinnöstä lausunnon antaneille (ei pyydetty uusia lausuntoja).

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto 6.4.2022.

4. Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan 1.7.2022, kun näiden yhteisöjen etäkokouksia koskevan väliaikaisen lain voimassaolo on päättynyt 30.6.2022.

- Jos valiokuntien kannat ovat selvillä esimerkiksi kesäkuun alussa, kokousten saumatonta järjestämistä ja uusien lakien tarjoamien mahdollisuuksien välitöntä hyödyntämistä heinäkuussa edistäisi väliaikaisia lakeja vastaava siirtymäsäännös: ”**Tätä lakia sovelletaan sellaiseen kokoukseen, johon kutsu on toimitettu tämän lain mukaisena ja joka pidetään tämän lain voimassa ollessa.**”